

Ur en krigares minnen.

Följande skrift är ett utdrag ur min farfars farfars far Carl Gustaf Klingspors dagbok som han skrev under sin tjänst i armén där han deltog i Napoleonkrigen och bland annat var med om slaget vid Leipzig, världshistoriens dittills blodigaste slag med c:a 100 000 döda på tre dagar.

Carl Gustaf Klingspor levde 1786-1833 och han växte upp på Säby i norra Sörmland. Efter krigen återvände han till Sverige där han drev framgångsrika jordbruk i Sörmland och Uppland.

Dagboken sammanställdes och utgavs 1893 av hans son Carl Arvid Klingspor (riksheraldikern). Jag har plockat delar här och där i kronologisk ordning för att ge en bild av fälttågets vedermodor och glädjeämnen. Totalt omfattar dagboken motsvarande 18 A4-sidor vilka här är förkortade till 4. Genom "Projekt Runeberg" finns dagboken tillgänglig på Internet, där man kan läsa den i sin helhet. Webadress: <http://runeberg.org/krigares/>.

Magnus Klingspor

Maj. (1813)

14. Bröto vi upp, marscherade till Dalarö och embarkerade där på fregatten Camilla.

16. Ankom hit en engelsk transportflotta af omkring 20 segel. Det var en vacker anblick, att se denna eskader vid solens nedgång inlöpa i den trånga hamnen vid Dalarö. Efter ett ömsesidigt saluterande från fästningen och fartygen, kom en engelsk officer för att uppvakta chefen på vår fregatt, och just som han lämnade fregatten, ändrade sig vinden till vår fördel. Soldaterna trodde allmänt, att den engelska officeren hade haft vinden med sig.

17. Kl. 1 f. m. gingo vi till segel.

18. Fingo Gotland i sikte.

19. Stilla lugnt.

20. Frisk bris, passerade Bornholm tidigt på f. m. och samma dag på aftonen ankrade vi till vår stora glädje å Pertz redd. Ett sjöofficer från ett af de i hamnen liggande, talrika fartygen kom genast om bord och förde med sig den ledsamma underrättelsen att fransmännen vunnit stora fördelar öfver den allierade armén och framryckt på endast en half mils afstånd från Hamburg.

Juni.

25. Uppbröt regementet tillika med nästan alla i Stralsund förlagda regementen och kårer af alla vapen, utgörande omkring 5,000 man, för att kampera i närheten af Greifswald. Den tågande armén marscherade "en ordres de bataille" och kommenderades af den allmänt vördade general Lagerbring. Jag kommenderades, med Södermanlands jägare, till avantgardet och hade den hedern att föra 300 man jägare under mitt befäl. Under natten hade jag med dessa kvarter uti Reinberg.

26. Marscherades till det redan delvis uppslagna lägret, omkring 1/4 mil nära Greifswald. Ehuru saknande både sängar och sängkläder, ansågo vi oss i allmänhet hafva gjort ett godt byte emot Stralsund, ehuru tjänstgöringen här var trägnare. Här hade jag återigen den äran, ehuru endast löjtnant, blifva kommenderad såsom chef för en jägarbataljon.

Juli.

9. Marscherade regementet återigen till Stralsund, där jag blef inqvarterad hos en köpman, hos hvilken jag bodde någorlunda bra, ehuru jag saknade alla bekvämligheter, som jag hade i mitt förra kvarter härstädes. Vår tid upptogs äfven nu af strängt arbete.

23. Uppbröt regementet utan bestämda ordres hvart vi skulle gå. Första nattkvarteret blef i Franzburg, en liten stad i svenska Pommern.

24. Marscherade vi till staden Loitz, som ligger alldeles invid preussiska gränsen. Öfverallt rönte de svenska trupperna stor välvilja.

26. Passerade vi den preussiska staden Demmin, alla i den öfvertygelsen att vi voro destinerade till Berlin, men här mötte oss ordres, som anbefalldes oss marschera till Mecklenburg, dit vi efter ett dygns marsch anlände och intogo våra kvarter. Det är alltid en hugnad att se sig vara välkommen, men en ännu större glädje är det, att blifva emottagen såsom beskyddare, och detta var förhållandet med oss. Jämte flere kamrater blef jag inqvarterad på en herregård, som hette Klenz. Ehuru endast hos en förvaltare, lefde vi här i verkligt öfverflöd. Vin till middagarne och bålar på aftnarne vankades dagligen, då ortens unga tärnor, bland hvilka funnos flera verkliga skönheter, samlades till dans. Man kunde med fullt skäl säga, att vi här lefde i sus och dus.

Oktober.

19. Fick jag ordres, att med andra brigadens jägarbataljon under mitt befäl ställa mig under major von Döbelns befäl, tillika med tre andra jägare-bataljoner, för att anfälla och storma en af staden Leipzigs portar. Glad att vid detta tillfälle få kommendera en bataljon, hoppade jag på mitt ena ben till samlingsplatsen. Här inträffade en händelse, som uppbragte mig högeligen. En äldre officer disputerade mig befälet öfver bataljonen, och som jag ej hade skriftliga ordres, måste jag afstå detsamma. Förargad i högsta grad, tog jag mina 100 sörmlandjägare för att afvakta hvad som skulle följa. Vi nalkades staden i kolonner. I tullporten möttes vi af ett kulregn och dessutom af en barrikadering, bestående af vagnar, stockar och lavetter, uppstaplade för att hindra vårt inträngande i staden. Inom ett ögonblick var hindret undanröjdt och kolonnen inträngde på gatan, oaktadt det häftigaste motstånd såväl från gatan som från alla fönster i husen på ömse sidor, hvarifrån det sköts. Kulor hveno från alla håll, nästan så tätt som en regnskur. Kolonnernas tête led i synnerhet mycket, och inom några minuter hade major von Döbeln och nästan allt befäl blifvit skjutna eller blesserade. De första plutonerna, som sågo detta och dessutom sågo på en tvärgata en bataljon i antågande, som de ansågo vara fienden, trodde sig därigenom blifva afskurna och fångna, hvadan de häftigt stormade tillbaka. Den ankomna bataljonen var rysk och hade inträngt genom en trädgård i staden. De främsta plutonernas reträtt bragte oss alla efterstående i oordning och vi vore nära att trängas tillbaka ur staden. Men nu togs befälet öfver samtliga jägarbataljonerna af dåvarande majoren Petré, som framträngde med desamma i oordning ända till torget.

Fransoserna flydde nu med full fart och endast genom skotten från husen förlorade vi folk. Jag insåg omöjligheten för oss, att, i händelse fienden skulle anfälla, kunna motstå ett dylikt, under den oordning, som var rådande och fäste major Petrés uppmärksamhet härpå, då han befallde mig att samla och rangera så många jägare jag kunde, innan marschen fortsattes. Knappast hade jag fått tillsammans 50 man, förrän alla bataljonerna i största oordning kommo tillbaka, förföljda af en half sqvadron fransyska kyrassierer, hvilka grasserade jämmerligen ibland dem. Jag såg ögonblicket, då vi af de retirerande skulle blifva tillbakadrifna, hvarför jag formerade mig så, att de fingo fri passage, hvarefter jag slöt upp med mina jägare och mottog det förföljande kavalleriets schock. Af min lilla styrka blefvo 8 man dödade af pistolskott, 1 af sabelhugg och 14 mer eller mindre illa blesserade, de flesta af sabelhugg. När kavalleriet nalkades på 8 á 10 steg gaf jag första salfvän, då en mängd hästar stupade, men ej många af truppen, till följd af deras harnesk, som skyddade dem åtminstone för dödliga blesyrer. Farten var dock så stark, att de ej

hindrades från att genombryta lederna, ehuru vi hade bajanetterna påskrufvade. Kyrassierernas afsikt, ehuru de voro betydligt decimerade, var att ytterligare förfölja bataljonerna, men dessa hade fattat posto bakom en hop trossvagnar, som hindrade kavalleriets vidare framryckande. De blefvo här utsatta för en häftig eld, dels från bataljonernas front och dels af mig uti dess flank, då många bland dem stupade och flera blefvo nedstuckna af jägarne, som voro i deras rygg. De få återstående togo sitt parti och flydde med samma fart, som de kommit. Jag har näst försynen, en af mina jägare att tacka för mitt lif vid detta tillfälle. Då under kavalleriets inhuggning, efter det salfvan var gifven, sablarne som värst brukades, riktade en fiendtlig officer ett hugg mot mig, men i samma ögonblick han höjde armen för att gifva detsamma, erhöill han ett skott i armhålan, som fällde honom död till marken.

Jag skulle önska att kunna skildra rysligheter efter bataljen vid Leipzig. Alla gator vore öfverfyllda af döde och döende; på många ställen lågo hopar af dessa olyckliga och i rännstenarne flödade människoblod som vatten. De hvita husen vore på två à tre alnars höjd öfverallt bestänkta och ofta färgade af blod. De blesserade, som hade krafter därtill, stödde sig mot väggarna. I strömmarna i staden var så ofantligt med döda människor och hästar, att till och med qvarnarne stannade däraf och man såg verkliga fördämningar af lik.

Det var en högtidlig, men dyster syn, då kejsarne af Österrike och Ryssland samt vår kronprins, efter slutad batalj, gjorde sitt intåg i den eröfrade staden, då deras färd gick öfver tusentals stupade och sårade krigare. De höga personerna stannade på torget, glädjen lyste ur allas ögon, hög och låg af olika nationer omfamnade hvarandra; jag var synnerligen blottställd för vänskapsbetygelser af österrikarne, som hoppade af sina hästar samt kysste och omfamnade mig, som om de återsett en älskarinna efter lång skiljsmässa.

Efter slutad affär sprungo en del af de öfriga jägarne omkring i husen och på gatorna för att göra fångar, men fänrik Ulfsparre och jag stannade med vår trupp på torget, framför det hus, som kejsar Napoleon för två timmar sedan lämnat. Jag hade låtit hemta mig en stol och satt framför mina tappra jägare med en viss min af betydenhet. En mängd fransyska officerare kommo till mig och gifvo sig fångna, under anhållan om mitt beskydd. Bland dem var äfven en general Mandeville med adjutant och åtta officerare samt mellan 200 och 300 man af det så kallade "unga gardet". Generalen gratulerade sig hafva blifvit fången af svenskar och frågade mig huru mycket klockan var, men då jag ej kunde upplysa därom, tog han fram och såg på sin egen klocka. Adjutanten varnade honom, att han lätt kunde mista densamma, men han svarade: "jag riskerar det ej, då jag blifvit fången af svenskar" -- och han gjorde det ej. Det enda, som jag ansåg mig böra göra, var att, emot utbyte af våra gamla hattar, hvilka till större delen voro sönderhuggna af de fransyska kyrassiererna, taga för min trupp några af fångarnes prydliga tschakåer.

Februari. (1814)

28. Öfvergången (av Rhen) var rätt svår till följe af is, som hindrade båtarna att komma fram. Från Köln sändes jag med en förpostkedja för att observera fästningen Jülich, under arméns förbimarscherande.

Sedan gingo vi till Aachen, i hvars grannskap jag blef inqvarterad i en by. Här talade alla människor franska, min värd var en hygglig bonde, men snart fick jag nytt kvarter hos en fabrikör i en by, vid namn Blenge, där jag mådde mycket godt och hade god öfning uti att tala franska med världens fyra döttrar, hvilka slamrade så att jag ibland trodde mig blifva lomhörd. Hade jag fått vistas här en 14 dagar, tror jag, med den underbyggnad jag förut hade i detta språk, att jag skulle lärt mig tala detsamma rätt bra.

Uppbrottsordres kommo dock snart att vi skulle gå öfver Haasfloden och inrycka i Liège, den första stad som jag varit uti i gamla Frankrike. Härifrån marscherade brigaden till S:t Troud, Louvain och Brüssel. Denna stad lämnades dock snart emot kvarter på landet. Jag blef med min

jägardivision förlagd till byn Levdal. Ryska trupper, som legat här före oss hade behandlat innevånarna med stor grymhet. Desto större afbrott blef det då våra soldater kommo, som enligt seden inom vår armé vore höfliga och artiga. Vi prisades äfven af hela traktens befolkning för vårt goda uppförande.

* *
*

Här slutar dagboken plötsligt. Om slutet förkommit eller om, då de egentliga krigshändelserna upphört, det ansågs af föga intresse att fullfölja densamma, är mig obekant.

I en annan anteckning uppgifves, att "vid regementets återkomst till Sverige, blef i Göteborg mig ånyo anförtrodd en jägarbataljon, med hvilken jag tågade till norska gränsen och hade äran utgöra teten af den kolonn, som öfver Svinesund inryckte i Norge. Här erhöll jag den 8 oktober riddarkorset af kejsarliga ryska S:t Wladimirsordens 4:de klass.

Jag blef den 19 januari samma år kaptän och kommenderade sedan under alla läger, där regementet var med, min jägarbataljon. Kaptän vid regementet blef jag den 20 februari 1821, hvarefter jag den 29 mars 1825 utnämndes till major i armén och den 26 april s. å. till chef för andra jägarbrigaden.

Den 26 januari 1831 blef jag Svärdsordensriddare och tog afsked den 5 juli s. å. med öfverstelöjtnants grad och tillstånd att fortfarande bära regementets uniform, hvarjämte tillerkändes mig pension vid uppnådda 50 lefnadsår. Jag var då endast 45 år gammal."

Det återstår nu endast att nämna att min fader hade ett manligt utseende och en reslig figur, samt besatt en mer än vanlig kroppsstyrka, som han dock aldrig använde i oträngdt mål. Med ett allvarligt och jämt lynne hade han en ovanlig förmåga att behandla underlydande och var därför afhållen ej allenast af kamrater och trupp utan äfven af sina talrika underhafvande. Utom som krigare gjorde han äfven genom fredliga idrotter sitt namn aktadt och äradt. Han var nämligen en bland Södermanlands insigtsfullaste och största jordbrukare och arrenderade under en lång följd af år de betydliga godsena Lagnö och Säby samt Skär på Aspön, hvarjämte han egde Nybyholm, Arnöberg och Ingeby i Upland, hvilket allt sköttes, för att vara vid denna tid, på ett utmärkt sätt, hvarigenom han äfven samlade förmögenhet, ehuru han började med tvänne tomma händer.

Kraftfull och verksam, räckte hans tid ej allenast till att handhafva sin egen ekonomi utan äfven för de talrika kommunala värf, som voro honom uppdragna. Plötsligt afbröts dock hans rastlösa verksamhet vid endast 47 års ålder genom ett blodslag, som träffade honom på Säby den 23 september 1833, till stor sorg och saknad ej allenast för hans unga maka och barn, utan äfven för den stora vänkrets och underhafvande, som stodo sörjande kring hans bår. Han bodde först på Lagnö, men flyttade till Säby då han gifte sig, men skulle, om ej döden afbrutit hans bana, följande år nedslagit sina bopålar vid Nybyholm. Hans stoft hvilar, jämte hans många år senare aflidna makas, i en murad graf å Arnö kyrkogård i Upland.

Gift på Brunsholm i Upland den 23 september 1827 med grefvinnan Aurora Johanna Maria Posse, född den 11 februari 1807 på Arnöberg och död den 16 februari 1878 i Stockholm. Dotter till kaptänen grefve Arvid Posse och hans andra maka Hedvig Ulrika Staël von Holstein.